

Suomalaisten puolueiden vaaliliiton kirjasia.

6.

Sosialistien „valtalaki”.

Esitys ja arvostelu.

Kirjoittanut E. Nevanlinna.

Helsingissä 1917.

Viime valtiopäiväin suurin asia oli kysymys Suomen itsemääräämisoikeuden laajentamisesta. Sen ympärille keskittyi valtiopäivätyö, se se myös vei uusien vaalien määräämiseen ja eduskunnan hajoittamiseen. Asian käsittely eduskunnassa tuli kuitenkin valitsijain keskuudessa hyvin puutteellisesti tunnetuksi. Syy oli kirjapainolakossa, joka juuri niinä viikkoina, jolloin asian ratkaisu eduskunnassa tapahtui, pakotti melkein kaikki muut paitsi sosialistiset lehdet täydellisesti vaikenemaan. Paljon väärää käsityksiä pääsi siten yleisössä tästä tärkeästä asiasta syntymään ja juurtumaan. Seuraavassa on tarkoitus antaa sen käsittelystä tosiasiaihin mukainen yhtäjaksoinen esitys, johon lopuksi liittyy arvostelu.

*

Nyttemmin hajonnut kokoomussenaatti ryhtyi aivan ensitöikseen toimeen, saadakseen aikaan lain, jolla Venäjän ja Suomen yhteiselle hallitsijalle kuuluneet oikeudet Suomen sisällisissä asioissa siirrettäisiin Suomen omille hallituselimille. Tässä tarkoituksessa senaatti laati ja lähetti Väliaikaisen Hallituksen hyväksyttäväksi ehdotuksen eduskunnalle annettavaksi esitykseksi, jonka mukaan Suomen senaatin talousosasto, se on Suomen kotimainen hallitus saisi oikeuden ratkaista ne maamme asiat, jotka keisari ja suuriruhtinas oli sitä ennen lopullisesti ratkaissut. Vastedes Venäjän ja Suomen yhteinen korkeimman vallan haltija ainoastaan nimittäisi Suomen kenraalikuvernöörin ja hänen apulaisensa, joka vuorostaan nimittäisi, paitsi oman kansliansa virkamiehiä, senaatin talousosaston jäsenet, ollen kuitenkin velvollinen

kutsumaan niiksi Suomen eduskunnan luottamusta nauttivia henkilöitä. Ja milloin kenraalikuvernööri katsoisi jonkun lainsäädäntö- tai hallintotoimenpiteen koskevan Suomen ja Venäjän välistä oikeussuhdetta tai siitä johtuvia asioita tai Venäjän kansalaisia tai laitoksia Suomessa, olisi kysymys asian päätösvallasta alistettava korkeimman vallan ratkaistavaksi. Tarkoitus oli, että tämä esitys olisi saatu annetuksi viime valtiopäiville heti niiden avajaisilaisuudessa.

Senaatin ehdotus ei tarkoittanut Suomen tulevan kansainvälisen ja valtio-oikeudellisen aseman lopullista järjestämistä. Sen silmämääränä oli ainoastaan tyydyttää se tarve, joka silloisessa asiain tilassa oli välttämätön ja myös näytti mahdolliselta saada täytetyksi: nimittäin saada viipymättä aikaan sellainen väliaikainen Suomen hallitusasiain hoidon uusi järjestely, joka kansamme itsemääräämisoikeuden säilyttämisen ja luonnollisen laajentamisen kannalta oli käynyt tarpeelliseksi sen johdosta, että Venäjän vallankumous oli poistanut Venäjän ja Suomen yhteisen hallitsijan. Toiselta puolelta se melkoinen Suomen entisen itsenäisyyden laajennus, joka sisältyi senaatin ehdotukseen, olisi tämän lain nojalla jäänyt pysyväiseksi, jos olot myöhemmin olisivat kääntyneet niille niin epäedullisiksi, ettei olisi ollut mahdollista saavuttaa sen enempää.

Venäjällä senaatin ehdotus kuitenkin kohtasi esteitä, jotka heti näyttivät, ettei esitystä saataisi ainakaan valtiopäiväin avajaisissa eduskunnalle annetuksi, vaikka tämä olisi ollut niin kovin suotavaa, jotta myöhemmät selkkaukset olisi voitu välttää. Väliaikainen hallitus katsoi senaatin lakiehdotuksen tuntuvasti koskevan Venäjän ja Suomen välistä oikeussuhdetta. Se vaati asiasta tältä osalta lausuntoa lainopilliselta neuvostoltaan ja tämä asettui sille kannalle, ettei Väliaikainen hallitus voisi esitystä semmoisenaan hyväksyä. Suomalaiset asian tuntijat, joukossa m.m. yksi sosialidemokraatteja edustava, joille senaatti hankki tilaisuuden koettaa hälven-

tää neuvoston epäilykset, eivät tässä ennistuneet. Neuvosto oli sitä mieltä, että senaatin ehdotus olennaisesti muutti Suomen ja Venäjän välistä oikeussuhdetta. Venäjän tärkeimpiä oikeuksia Suomeen nähden oli näet se, että Venäjän korkeimman vallan haltija oli oikeutettu käyttämään Suomenkin korkeinta valtaa. Senaatin ehdotuksen mukaan tämä oikeus supistuisi siihen, että hänen asiansa olisi nimittää Suomen kenraalikuvernööri. Muutoksen tekemiseen, joka näin suuresti vähentäisi Venäjän valtiovallan oikeutta Suomeen nähden, ei lainopillisen neuvoston mielestä Väliaikainen hallitus ollut oikeutettu, koska se, joskohta sillä oli hallussaan Venäjän koko valtiovalta, oli valassansa sitoutunut jättämään Venäjän keisarin vallan vähentymättömänä Venäjän perustavalle kansalliskokoukselle.

Senaatti jatkoi kuitenkin ponnistuksiansa ja kesäkuun puolituloissa Väliaikainen hallitus vihdoin hyväksyi senaatin ehdotuksen, vaikka ainoastaan seuraavalla tavalla muutettuna: Paitsi kenraalikuvernöörin ja hänen apulaisensa nimittämisen piti korkeimman vallan asiana edelleen olla myöskin Suomen ministerivaltiosihteerin ja hänen apulaisensa virkaan vahvistaminen senaatin esityksestä sekä valtiopäiväin kokoonkutsuminen, avaaminen, lopettaminen ja hajoittaminen; ja paitsi niissä asioissa, jotka lueteltiin senaatin ehdotuksessa, olisi kysymys päätösvallasta alistettava korkeimman vallan ratkaistavaksi myöskin niissä, joiden kenraalikuvernööri katsoisi koskevan Venäjän etuja.

* *

Mikäli julkisuudessa esitetyistä mielipiteistä oli voinut päätää, oli maamme koko yleinen mielipide, niinbyvin sosialistinen kuin n.s. porvarillinen, sekä n.s. itsenäisyys-suunta että muut, hyväksynyt senaatin toimenpiteen ja kannattanut sen tekemää ehdotusta, jonka takana taas olivat yhtäläisesti senaatin sosialistiset kuin porvarilliset jäsenet. Sosialidemokratinen eduskuntaryhmä oli myös

lähettänyt erityiset henkilöt, m. m. perustuslakivaliokunnan sosialistisen puheenjohtajan Y. Mäkelinin Pietaariin kiiruhtamaan Väliaikaisen hallituksen hyväksymistä tälle esitykselle eikä esim. siitä tiedonannosta, jonka hra Mäkelin eduskunnassa antoi tästä matkastaan, voinut tulla muuhun käsitykseen kuin että hra M. ja yleensä sosialidemokratinen puolue edelleen piti senaatin ehdotusta täysin hyväksyttävänä. Yhtä vähän tuotiin porvarillisista puolueista muuta mielipidettä ilmi.

Näin ollen olisi voinut odottaa, että nyt, kun esitys oli saatu, muistutukset ja muutosvaatimukset sen suhteen, mikäli niihin katsottiin olevan syytä, olisivat rajoittuneet niihin esityksen määräyksiin, jotka Väliaikainen hallitus oli pannut siihen hyväksymisensä ehdoksi. Mutta kävi aivan toisin.

Saatiin näet pian tietää, että sosialidemokratinen eduskuntaryhmä nyttemmin piti esitystä aivan mahdottomana hyväksyä. Tosin sosialistien senaatissa oleva ensimmäinen mies, talousosaston varapuheenjohtaja Tokoi, oli eduskunnassa ilmoittanut esityksen olevan enin, mitä senaatin oli onnistunut taivuttaa Väliaikainen hallitus myöntämään. Tiedettiin myös, että hra Tokoi oli ilmoittanut suuren ilon ja tyytyväisyytensä esityksen saamiseen siinäkin muodossa, jossa Väliaikainen hallitus vihdoin oli suostunut sen antamaan. Tämä ei kuitenkaan merkinnyt eduskunnan sosialidemokratistiselle ryhmälle mitään. Sen perustuslakivaliokunnassa olevat jäsenet, myöskin puheenjohtaja Mäkelin, kävivät valmistamaan asiasta täydellisesti uutta lakiehdotusta, joka melkein vain muodollisesti liittyi esitykseen, mutta asiallisesti poikkesi siitä kokonaan.

Tämä sosialistien ehdotus perustui ensinnäkin siihen kantaan, ettei Venäjällä ja Suomella enää olisi yhteistä korkeimman vallan haltijaa. Tämän selitykseksi on mainittava seuraavaa:

Vallankumouksen alussa ei sosialidemokratisen puolueen johtavilla henkilöillä ollut mitään muistutettavaa

sitä käsitystä vastaan, että kun Venäjän keisarin valta oli siirtynyt Väliaikaiselle hallitukselle, sen yhteyden johdosta, jossa Suomi on Venäjän kanssa, myös se valta, mikä Venäjän keisarilla oli Suomen suuriruhtinaana, nyttemmin oli katsottava olevan Väliaikaisen hallituksen käytettävänä. Sosialistien luottamusmiehet olivat yhdessä porvarillisten kanssa olleet ottamassa Väliaikaiselta hallitukselta maaliskuun julistuskirjaa, jonka tuo hallitus antoi Suomen korkeimman vallan haltijana. Vieläpä nämä sosialistit kaikin mokomin tahtoivat, että Väliaikaisen hallituksen olisi pitänyt viipymättä suorittaa joukko muitakin Suomen hallitsijan tehtäviä, kuten vahvistaa eduskunnan hyväksymiä ratkaisemattomia lakiehdotuksia ja antaa määräyksiä Suomen senaatille. Ei sosialisteilla, enempää kuin muillakaan Suomessa, ollut mitään muistuttamista siihenkään, että Väliaikainen hallitus kutsui koolle valtiopäivät ja nimittämensä kenraalikuvernöörin kautta avasi ne; päin vastoin, sosialistiset edustajat noudattivat valtiopäiväkutsua samoin kuin kaikki muut. Muistutuksesta annettiin Väliaikaisen hallituksen myös nimittää Suomelle hallitus ja muita korkeita virkamiehiä, samoin annettiin senaatin alistaa Väliaikaisen hallituksen ratkaistavaksi sellaisia Suomen asioita, jotka riippuivat korkeimman vallan päätöksestä, kuten esim. eduskunnalle annettavia esityksiä.

Tästä huolimatta sosialistit eduskunnassa asettuivat sille kannalle, ettei Väliaikaisella hallituksella voinut olla oikeutta käyttää Suomen korkeinta valtaa, jollei eduskunta tuota oikeutta sille nimenomaan myöntänyt. Tätä kantaa edustamassa oli nyt samojakin sosialistisia johtohenkilöitä (esim. eduskunnan puhemies Manner ja perustuslakivaliokunnan jäsen Kuusinen), jotka vallankumouksen alussa olivat olleet vaatimassa, että Väliaikainen hallitus käyttäisi Suomen hallitsijan valtaa. Sosialistien uusi kanta ei tosin nytkään estänyt heitä myötävaikuttamasta sellaisiin päätöksiin kuin esim. että kieltolaki ja elintarvelaki olivat jätettävät

Väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi. Mutta nyt puheenaolevan lakiehdotuksensa sosialistit perustuslakivaliokunnassa jälleen rakensivat mainitun uuden kantansa mukaisesti, jolle muutamat muidenkin puolueiden jäsenet olivat asettuneet, ei kuitenkaan perustuslakivaliokunnassa yksikään lainoppinut ja valiokunnan ei-sosialistisista jäsenistä yleensä vain yksi (neiti Tekla Hultin).

Aivan kaikkea valtaa Suomen erityisissä asioissa ei sosialistien ehdotus kuitenkaan tahtonut siirtää Suomen omille valtioelimille. Muutamien asiain määräämiseksi jätti niiden pätevyyden ulkopuolelle, antaen sen nimenomaan Venäjän korkeimmalle hallitusvallalle (vaikkei sitä, kuten sanottu, tunnustettu samalla Suomen korkeimman vallan haltijaksi). Nämä asiat olivat Suomen kenraalikuvernööriin ja hänen apulaisensa nimittäminen sekä Suomen ministerivaltiosihteerin ja hänen apulaisensa virkaan hyväksyminen senaatin esityksestä. Sitäpaitsi Venäjän hallitusvallalla piti olla n. s. veto- eli kielto-oikeus Suomen senaatin päätöksiä vastaan sellaisissa asioissa, joiden kenraalikuvernööri katsoisi loukkavan Suomen ja Venäjän välistä oikeussuhdetta tai siitä johtuvia asioita tai Venäjän kansalaisten tai laitosten oikeuksia Suomessa, kuitenkin siten, ettei tämä oikeus ulottuisi erityisesti luettuja asioita koskeviin päätöksiin. Eduskunnan piti kokoontua vakinaisille valtiopäiville ilman eri kutsua sekä itsensä päättää valtiopäiväin lopettamisesta ja hajoittamisesta ynnä uusien vaalien määräämisestä. Lain piti olla »sopimusluontoinen», niin, että eduskunta hyväksyisi sen Suomen puolesta ja Väliaikainen hallitus Venäjän puolesta.

Perustuslakivaliokunta, jossa sosialidemokratisella puolueella, kuten eduskunnassa ja kaikissa muissakin valiokunnissa oli enemmistö, hyväksyi puolestaan heinäkuun alussa tällaisen lakiehdotuksen ja esitti sen mie-
tinnössä eduskunnalle. Valiokunnan porvarillisista jä-

senistä ei kukaan katsonut voivansa tuohon ehdotukseen yhtyä. Vanhan ja nuorsuomalaisen puolueen sekä maalaisliiton edustajat (hrat Ingman, Nevanlinna, Repo, Retulainen; Pennanen, Ståhlberg; Alkio, Nurmela) olivat sitä mieltä, että silloisessa asiain-tilassa hallituksen esitys, jonka hyväksyminen Venäjän puolelta oli varma, olisi semmoisenaan hyväksyttävä, hra Estlander (ruots. puol.) ehdotti esitystä hyväksyttäväksi siten muutettuna, että kysymystä päätäntövallasta ei olisi alistettava korkeimman vallan ratkaistavaksi sen nojalla, että kenraalikuvernööri katsoisi asian koskevan Venäjän »etuja» (vrt. edellä). Kolmessa eri vastalauseessa valiokunnan vähemmistö lähemmin perusteli kantaansa.

Valtiopäiväjärjestyksen mukaan tuli perustuslaki-valiokunnan mietinnön mennä eduskunnan suurten valiokuntaan. Asiaa siellä käsiteltäessä sosialistit jälleen täydellisesti muuttivat kantaansa siinä.

Pietarissa tähän aikaan koolla ollut yleisvenäläinen n. s. työ- ja sotamiesedustajain neuvostojen kongressi oli käsitelty myöskin Suomen asiaa. Kongressiin olivat Suomen sosialidemokratit toimittaneet muutamia lähettejä ja oli kongressi, mikäli ilmoitettiin, Suomen kysymyksestä hyväksynyt seuraavan päätöslauselman:

»Venäjän vallankumouksellinen demokratia, joka aina on kannattanut Suomen demokratian taistelua tsaarivallan ja Venäjän porvariston imperialististen ryhmien venäläistytämispolitiikkaa vastaan, julistaa Yleisvenäläisen Työ- ja sotamiesneuvostojen edustajakokouksen nimessä olevansa valmis puoltamaan ja vaatimaan, yleisen kantansa mukaisesti kansallisuuskysymyksessä, Suomen kansan täyden itsemääräämisen oikeutta aina valtiolliseen (valtakunnalliseen) riippumattomuuteen saakka, kehoittaen Väliaikaista Hallitusta välittömästi ryhtymään välttämättömiin toimenpiteisiin Suomen täydellisen itsehallinnon toteuttamiseksi.

Kokous vaatii:

1) Tunnustamaan Eduskunnalle oikeuden säätää ja lopullisesti hyväksyä kaikki Suomea koskevat lait (val-

tiotaloutta, verotusta, tullipolitiikkaa y. m. koskevissa kysymyksissä) lukuunottamatta ulkopolitiikan alaa ja sotilaslainsäädäntöä ja -hallintoa koskevia kysymyksiä.

2) Tunnustamaan Eduskunnalle oikeuden ratkaista kysymys Eduskunnan kokoontumisesta ja hajaantumisesta.

3) Tunnustamaan Suomen kansalle oikeuden itsenäisesti määrätä toimeenpaneva valtansa.

Samalla kokous (yhdenmukaisesti Suomen sos.-dem. puolueen kannan kanssa) edellyttää, että Suomen kysymyksen lopullinen ratkaisu kaikessa laajuudessaan voi tulla hyväksytyksi ainoastaan Yleisvenäläisessä Perustavassa Kokouksessa, ainoastaan vallankumouksen voitto, joka kruunataan luomalla Venäjän kansanvaltainen tasavalta, voi turvata myöskin Suomen kansan vapauden. Sen vuoksi Kokous kutsuu Suomen demokratiaa ja erityisesti Suomen sosialidemokratiaa liittämään voimansa koko Venäjän demokratian voimanponnistuksiin Venäjän vallankumouksen voiton turvaamiseksi.»

Sosialistien mielestä tämä päätöslauselma oli kokonaan muuttanut aseman. He asettuivat nyt sille kannalle, ettei eduskunnan enää pitänyt ollenkaan jatkaa itsemääräämisoikeutemme laajentamisasian käsittelyä hallituksen esityksen eikä edes perustuslakivaliokunnan sosialistisen enemmistön ehdotuksen pohjalla. Eduskunnan tuli nyt vain pukea lain muotoon tuon venäläisen kongressin hyväksymä päätöslauselma.

Näin ollen suuri valiokunta pyysi perustuslakivaliokuntaa valmistamaan asiasta uuden lakiehdotuksen. Viimemainitun sosialistinen enemmistö laati tämän johdosta sen ehdotuksen »Laiksi Suomen korkeimman valtiiovallan käyttämisestä», jonka eduskunnan enemmistö sittemmin semmoisenaan hyväksyi. Kuten siihen jo viitattiin, noudatti tämä ehdotus tarkoin mainitun venäläisen sotamieskongressin päätöslauselman sisällystä. Kokonaisenaan ehdotus oli näin kuuluva:

L a k i

Suomen korkeimman valtiovallan käyttämisestä.

Täten säädetään: Kun hallitsijan oikeudet ovat lakanneet, olkoon Suomen Eduskunnan päätöksen mukaisesti voimassa seuraavaa:

1 §.

Suomen eduskunta yksin päättää, vahvistaa ja voimaantavaksi määrää kaikki Suomen lait, myöskin valtiotaloutta, verotusta ja tulliasioita koskevat. Eduskunta lopullisesti päättää myös kaikkien muiden Suomen asiain ratkaisusta, jotka keisari ja suuriruhtinas tätä ennen voimassa olleiden säännösten mukaan on ratkaissut.

Mitä tässä laissa säädetään, ei koske ulkopolitiikan asioita, ei myöskään sotilaslainsäädäntöä ja sotilashalintoa.

2 §.

Eduskunta kokoontuu varsinaisille valtiopäiville ilman erityistä kutsumusta ja päättää, milloin valtiopäivät ovat lopetettavat. Kunnes Suomen uusi hallitusmuoto on säädetty, käyttää eduskunta oikeutta Valtiopäiväjärjestyksen 18 §:n mukaisesti määrätä uusien vaalien toimittamisesta ja eduskunnan hajaantumisesta.

3 §.

Eduskunta määrää Suomen toimeenpanevan vallan.

Ylintä toimeenpanovaltaa käyttäköön toistaiseksi Suomen senaatin talousosasto, jonka jäsenet eduskunta asettaa ja erottaa.

Perustuslakivaliokunnan vähemmistö ei katsonut mahdolliseksi olla mukana tässä toisessa enempää kuin ensimmäisessäkään kannan vaihdoksessa. Venäjän työ- ja sotamiesneuvostot olivat kyllä osottaneet olevansa hyvin vaikutusvaltainen järjestö, jonka vaatimukset Väliaikainen hallitus katsoi välttämättömäksi ottaa tarkoin huomioon. Mutta kongressi oli nimenomaan päättänyt kannattaa Väliaikaista hallitusta. Oli sangen epävarmaa, tokko nämä neuvostot, joiden kongressissa oli ollut saapuvilla tuhatkunta edustajaa, tekemässä lyhyes-

sä ajassa monilukuisia päätöksiä mitä moninaisimmista asioista, itse pitäisivät Suomen asiassa hyväksytystä päätöslauselmasta niin ankarasti kiinni, että tulisivat ehdottomasti vaatimaan Väliaikaista hallitusta hyväksymään senmukaisen eduskunnan päätöksen, jos, kuten oli luultavaa, Väliaikainen hallitus sitä vastustaisi ja käyttäisi vaikutusvaltaansa jyrkästi ajaakseen vastustavaa kansaansa. Mikäli »Työmichessäkin» kerrottiin, oli sitäpaitsi itse työ- ja sotamiesneuvostojen kongressissa ollut havaittavissa paljon vihamielisyyttäkin Suomea kohtaan. Näin ollen näytti hyvin epävarmalta, tokko oli edes todennäköistä, että sellainen ehdotus, kuin sosialistien nyt viimeksi valmistama, saavuttaisi Venäjän valtiovallan hyväksymistä. Toiselta puolen sosialistien ehdotus oli niin laadittu, että se heitti kumoon maamme koko tähänastisen valtiosäännön, se kun siirsi kaikki hallitsijan oikeudet eduskunnalle ja siten hävitti itsenäisen hallitusvallan, jonka välttämättömyys kuitenkin on tunnustettu kaikkialla sivistyneessä maailmassa, riippumatta siitä, kuinka kansanvaltainen valtiomuoto on.

Turhaan vastustettuansa sosialistien suunnitelmaa, perustuslakivaliokunnan vähemmistö sittemmin koetti saada ehdotusta edes siten korjatuksi, ettei se olisi tullut sisältämään tätä sisäisten olojemme kumousta. Sosialistit eivät kuitenkaan suostuneet mihinkään muutoksiin. He olivat päättäneet enemmistövallallaan ajaa suunnitelmansa semmoisenaan läpi. Tähän houkutteli heitä sekin, että sittenkun mainittu venäläinen kongressipäätös oli tullut tunnetuksi, sekä suuressa valiokunnassa että perustuslakivaliokunnassa sosialistien suunnitelmaa kannattamaan oli yhtynyt myös porvarillisia edustajia ja sosialistit saattoivat toivoa näiden luvun edelleen kasvavan asian käsittelyn kuluessa.

Niin tapahtuikin. Kun perustuslakivaliokunnan uusi lakiehdotus, jonka suuren valiokunnan enemmistö oli kaikin puolin hyväksynyt, käsiteltiin täysistunnossa, koetettiin vähemmistön puolelta turhaan saada enem-

mistöä edes niille muutoksille, jotka olivat olleet välttämättömät sen sisällisen kumouksen estämiseksi, johon edellä viitattiin. Eduskunta hyväksyi toisessa käsittelyssä 102 äänellä 90 vastaan sosialistien lakiehdotuksen.

Ne epäilykset, joita edellä lausuttiin siitä, tokko itse venäläiset työ- ja sotamiesneuvostot tulisivat pysymään tämän toimenpiteen takana, näyttivät hyvin pian toteutuvan. Kun eduskunnan mainittu päätös tuli tunnetuksi Pietarissa, saapui Helsinkiin työ- ja sotamiesneuvostojen toimeenpanevan keskuskomitean johtavia jäseniä neuvottelemaan meikäläisten sosialistien kanssa. Vaikka neuvottelujen yksityiskohdat eivät tulleet tunnetuiksi, saatiin kuitenkin tietää, että venäläiset tekivät muistutuksia eduskunnan päätöstä vastaan, m. m. ollen sitä mieltä, että työ- ja sotamieskongressin päätöslauselma Suomen asiassa olisi Väliaikaisen hallituksen eikä Suomen eduskunnan toteutettava.

Ulkopuolella olevat saivat sen vaikutuksen, että sosialistiemme keskuudessa täten syntyi jonkinlainen epävarmuus siitä, miten oli meneteltävä eteenpäin. Epävarmuutta lisäsi ehkä se seikka, että samoina päivinä juuri oli ratkaistavana kysymys siitä, jäisikö valta Venäjällä Väliaikaiselle hallitukselle, vai voittaisivatko sen äärimmäiset vallankumoukselliset ainekset (n. s. bolshevikikapina Pietarin kaduilla). Lykättyään pariinkin kertaan asian ottamisen eduskunnassa lopulliseen kolmannen käsittelyyn sosialistit vihdoinkin päättivät käydä siihen heinäkuun 17 p:nä.

Keskustelussa sosialisti Airola ilmoitti sosialidemokratian puoluepuolueen ja sos.-dem. eduskuntaryhmän päätöksestä, että laki on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksessä perustuslain säätämistä määrättyssä järjestyksessä, mutta ei ole jätettävä väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi, vaan on kyllä saatettava Venäjän väliaikaisen hallitusvallan tietoon. Jos lakia ei hyväksytä, vaatii sosialidemokratian puolue ja eduskuntaryhmä, että on vedottava kansaan uusien vaalien kautta, ja on sen jälkeen kaikki lait päätettävä eduskunnassa yksin-

kertaisella äänen enemmistöllä. Jos lakia ei hyväksytä, kutsutaan sosialidemokratit pois senaatista.

Sittenkun vielä useita lausuntoja oli annettu, lykättiin asian käsittely seuraavaan päivään. Silloin esiintyi useita puhujia sekä puolesta että vastaan. Keskustelun vihdoin päätyttyä myöhään yöllä, päätti eduskunta ensin 165 äänellä 27 vastaan julistaa lakiehdotuksen kiireelliseksi, jonka jälkeen ehdotus hyväksyttiin 136 äänellä 55 vastaan. 104 äänellä 86 vastaan hyljättiin porvarillisten ehdotus, että lakiehdotus olisi alistettava Väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi. Ehdotus, että eduskunta tässä yhteydessä päättäisi ilmoittaa Suomen kansan pyrkivän täydelliseen itsenäisyyteen ja pidättävän itselleen siinä kohti kaikki oikeudet, hyljättiin 125 äänellä 63 vastaan.

Sosialistien ohjelmaan kuului kuitenkin, että laki oli saatettava Väliaikaisen hallituksen tietoon, sen tuustettavaksi». Siitä, miten tämän tulisi tapahtua, näyttää heillä ensi aluksi olleen jotakin epätietoisuutta. Sosialistit ajattelivat jonkunlaisen lähetystön toimittamista, joka veisi lain Pietariin. Heillä oli siitä m. m. neuvotteluja kenraalikuvernöörin kanssa. Jostakin syystä he kuitenkin luopuivat lähetystöajatuksesta ja asettuivat sille kannalle, että eduskunnan tulisi lähettää asiasta adressi Väliaikaiselle hallitukselle. He esittivät eduskunnassa valmiin adressiehdotuksen, joka perustuslakivaliokunnassa vain hiukan muutettuna päätettiinkin lähetettäväksi.

Asia oli nyt, kuten on tapana sanoa, sitä myöten selvä. Sosialistien ohjelman mukaan olisi eduskunnan nyt vain tullut julistuttaa laki ja käydä sitä soveltamaan. Eduskunnan vähemmistön keskuudessa odotettiin tätä lopullista toimenpidettä päivästä toiseen, mutta turhaan. Joistakin syistä sosialistit epäröivät. Sillä välin Väliaikainen hallitus heinäk. 31 p. esittelytti itselleen eduskunnan päätöksen, määräsi uudet vaalit toimitettaviksi ja käski eduskunnan hajaantua.

Miten on nyt sitä politiikkaa arvosteltava, jota sosialidemokratinen puolue tässä tärkeässä asiassa ajoi?

On ensinnäkin selvítettävä itselleen, mitä sosialidemokratien ajama lakiehdotus tosiasiallisesti tiesi. Nimitään mitä sen kautta, jos se olisi tullut laiksi, olisi saavutettu, mitä ei, mihin seurauksiin se olisi johtanut ja mitä se ei olisi maallemme antanut.

Sekä silloin kun tämä lakiehdotus oli tekeillä että myöhemminkin oli sekä eduskunnassa että ehkä vielä enemmän sen ulkopuolella se käsitys laajalti vallalla, että sosialistien laki tiesi jonkunlaista Suomen itsenäisyyden julistusta, että se oli teko, jolla Suomen kansa eduskuntansa kautta ikäänkuin sanoutui irti Venäjästä, tai ainakin teko, joka melkoisesti lähensi kansamme kohti täydellistä itsenäisyyttä. Monet, jotka muuten, mikäli ilmoittivat, eivät olisi voineet ehdotusta hyväksyä, sanoivat tämän vuoksi lopultakin yhtyvänsä sitä kannattamaan. On kuultu sanottavan suunnilleen näin. Laajoissa kansamme kerroksissa elää tätä nykyä palava halu täydelliseen itsenäisyyteen. Se vastenmielisyys, jonka täällä oleva venäläinen sotaväki varsinkin viimeaikaisella menettelyllänsä on laajalti synnyttänyt, on tätä halua edelleen lisännyt. Jos eduskunta olisi hyljännyt sosialistien lakiehdotuksen, olisi se kansan silmissä tietänyt iskua vasten tätä kansakunnan pyrkimystä. Se olisi merkinnyt tai sen olisi ainakin katsottu merkitsevän, ettei eduskunta halua myötävaikuttaa itsenäisyyspyrinnön toteutumiseen.

Tämä käsitys sosialistien lakiehdotuksen tarkoituksesta ja sisällyksestä, se on: luulo, että se millään tavoin olisi irrottanut meitä Venäjästä tai edes heikontanut niitä siteitä, jotka meidät liittävät Venäjään, m.m. päkottaen meitä tyytymään siihen, että täällä pidetään joukottain venäläistä sotaväkeä, joka nykyään tekee jokseenkin mitä se tahtoo, — tämä usko on suuri harhalluulo, täydellinen erehdys, perinpohjainen väärinkäsitys.

Mainittakoon tässä suhteessa ensinnäkin, etteivät

sosialistit itse oikeastaan ehdotustansa tämmöiseksi väittäneekään; lausuivatpa aivan avoimesti ja suoraan julki, ettei sillä ollut tekemistä itsenäisyyspyrinnön kanssa. Niinpä esim. sosialistinen edustaja Airola ilmoitti eduskunnan päätäkirjaan heti sen jälkeen kun lakiehdotus oli lopullisesti hyväksytty, että sosialistit olivat äänestäneet sitä ehdotusta vastaan, että eduskunta tässä yhteydessä ilmoittaisi Suomen kansan pyrkivän täydellisen riippumattomuuteen, siitä syystä, että tämä pyrkimys oli toinen asia kuin se, jota eduskunnan hyväksymä laki Suomen korkeimman valtan käyttämisestä koski. Niinikään siitä adressista, joka lain mukana lähetettiin Väliaikaiselle hallitukselle, ed. Valppaan vaatimuksesta poistettiin lause, jossa samoin sanottiin, että Suomen kansa asettaa pyrintöjensä päämääräksi täydellisen itsenäisyyden saavuttamisen. Ja kun »Työmies», samana päivänä, jolloin sosialistien lakiehdotus esitettiin eduskunnassa lopulliseen käsittelyyn, julkaisi tästä ehdotuksesta huomattavalla paikalla tunnetun sosialistijohtajan Eetu Salinin kirjoituksen otsakkeella »Mistä on kysymys», ei tuossa kirjoituksessa viitattukaan semmoiseen, kuin että kysymys olisi ollut Suomen itsenäisyyden ajamisesta.

Ratkaisevaa tässä kohti on tietysti kuitenkin itse lain sisällys. On siis tarkastettava, missä määrin se olisi vapauttanut maamme Venäjän vallan alaisuudesta.

Mikä on se riippuvaisuus, jossa Suomi on Venäjän valtakunnasta? Mitkä ovat toisin sanoen ne siteet, jotka yhdistävät meidät tuohon valtakuntaan semmoiseen? On tunnettua, että tärkeimmät niistä ovat ne, että ensinnäkin Venäjä yksin määrää ulkopolitiikan koko valtakunnalle, ennen kaikkea siis sodan ja rauhan ja yleensä sopimukset ulkovaltojen kanssa, myös Suomelle ja Suomen puolesta. Ja toiseksi, että Venäjä saa Suomen alueella, kuten on tapana sanoa, kehittää sotilaallista voimaansa, s. o. pitää täällä venäläistä sotaväkeä, linnoituksia, suorittaa täällä sotilastöitä, kuten

se hyväksi näkee, Suomen kansan voimatta siihen sekaantua, kaikkein vähemmän sitä estää.

Olisiko nyt sosialistien lain kautta kumpikaan näistä siteistä katkennut tai edes höltynyt? Vastaus tähän kysymykseen on selvä. Ei vähimmässäkään määrässä kumpikaan näistä siteistä olisi löyhtynyt. Lakiehdotuksen ensimmäisen pykälän toisessa momentissa sanotaan näet nimenomaan: »Mitä tässä laissa säädetään, ei koske ulkopolitiikkaa eikä myöskään sotilaslainsäädäntöä eikä sotilashallintoa.» Edelleen kuten tähänkin asti Venäjä siis määräisi kansamme suhteet ulkovaltoihin, ratkaisisi, milloin Suomella pitää olla sota, milloin rauha, ja edelleen Venäjä olisi oikeutettu aivan samoin kuin tätä nykyä »kehittämään täällä sotilaallista voimaansa»: pitämään kaikkialla Suomessa, missä se hyväksi näkee, sotaväkeä sellaista kuin se hyväksi näkee, ja niin paljon kuin se hyväksi näkee, kaivatuttamaan vallihautoja ihmisten pelloille, kaatamaan n.s. sotilastarkoituksissa ihmisten metsiä j.n.e., j.n.e., niinkuin me kaikki tuoreesta kokemuksesta hyvin tiedämme.

Niissä siteissä, jotka tekevät Suomen, kuten vuosisadan ajat on ollut tapana virallisissa asiakirjoissa sanoa, Venäjän valtakunnan erottamattomaksi osaksi, ei siis tämän lain kautta olisi tapahtunut mitään muutosta. Me olisimme edelleen jääneet aivan samaksi Venäjän valtakunnan epäitsenäiseksi, epäsuvereniseksi osaksi kuin tähänkin asti; käytännöllisestikin meille olisivat jääneet kaikki ne haitat, jotka tällaisesta epäitsenäisyydestä seuraavat ja joita paraikaa koemme.

Toista on, että sosialistien lakiehdotus olisi tuntuvasti laajentanut Suomen sisällistä itsenäisyyttä. Tosin on huomattava, että yhdessä kohdassa, ja päälle päätteeksi kohdassa, joka jokaiselle kansalle jokaisessa suhteessa, mutta erityisesti kansan itsemääräämisoikeuden kannalta on mitä tärkein, jopa ratkaiseva, tämä laki ei ollenkaan olisi lisännyt kansamme oikeutta sisällisissä asioissa. Tuo lakiehdotus jätti näet sotilas-

lainsäädännöstä perustuslain mukaan voimassa olevan lainsäätämisyjärjestyksen entisellensä. Toisin sanoen: tässä juuri kansamme itsenäisyyden ja siihen pyrkimisen kannalta suorastaan ratkaisevassa kohdassa tämä laki ei ollenkaan olisi laajentanut itsemääräämisoikeuttamme. Edelleen niinkuin tähänkin asti olisimme voineet puolustuslaitostamme koskevissa asioissa säätää ja saada toimeen vain sen, mihin Venäjän korkein valta näkisi hyväksi suostua.

Kaikki muut Suomen lainsäädäntö- ja hallintoasiat olisivat sosialistien lakiehdotuksen mukaan epäilemättä jääneet Suomen kansan itsensä määrättäviksi. Mutta tässä kohden on tarkoin huomattava, että jokseenkin tämän saman, todella suuriarvoisen kansamme itsemääräämisoikeuden laajennuksen tarjosi myös hallituksen esitys. Siinäkin oli periaatteena, että kaikki Suomen puhtaasti sisäiset, yksinomaan Suomea koskevat asiat ratkaistaan Suomen omien valtioelinten päätöksellä. Tämähän juuri oli se suuriarvoinen saavutus, joka senaatin onnistui ponnistuksillansa hankkia, kun se sai Venäjän hallituksen suostumaan tämän esityksen antamiseen. Tämän vuoksi eduskunnan vähemmistö juuri katsoi voivansa hallituksen esitystä kannattaa.

Mutta muistutettanee, että hallituksen esitys jätti epämääräisen osan Suomen sisäisiä asioita sen säännön ulkopuolelle, että Suomen sisäiset asiat olivat Suomen omien valtioelinten ratkaistavat, ja riippuviksi Venäjän ja Suomen yhteisen, siis myöskin Venäjän korkeimman vallan lopullisesta ratkaisusta. Epäilemättä. Mutta tätä kohtaa ansaitsee tarkastaa vähän lähemmin.

Ne Suomen lainsäädäntö- ja hallintoasiat, joissa hallituksen esityksen mukaan Venäjäkin edustavalla korkeimmalla vallalla edelleen piti olla sanan sija, olivat ne, jotka koskevat Venäjän etuja, Venäjän ja Suomen välistä oikeussuhdetta ja siitä johtuvia asioita tai Venäjän kansalaisia tai laitoksia Suomessa sekä lisäksi

kenraalikuvernöörin nimittäminen ja ministerivaltiosihteerin virkaan vasvistaminen senaatin esityksestä.

Mitä ensinnäkin tulee Venäjän ja Suomen välistä oikeussuhdetta ja siitä johtuvia asioita koskeviin lainsäädäntö- ja hallintokysymyksiin, niin johtuu itse näiden asiain omasta luonnosta, joka ei ole meidän vallassamme muuttaa, että niin kauan kuin olemme Venäjän yhteydessä — ja siihen asemaanhan sosialistien lakiehdotus yhtäläisesti kuin hallituksen esitys Suomen jätti — voi katsoa Suomen edun vaativan, että laki takaa Venäjälle jonkun osallisuuden näiden asiain käsittelyssä ja ratkaisussa. Kun ja jos me kerran olemme osa Venäjän valtakuntaa, niin ei mikään kirjoitettu laki voi saada toimeen semmoista asiain tilaa, että nyt puheenaolevia asioita voitaisiin Suomessa ratkaista, ottamatta huomioon myöskin Venäjää. Jos sellainen laki säädettäisiin ja sen mukaan ruvettaisiin näissä asioissa menettelemään, niin siitä varmaankin olisi seuraus, että lakkaamatta syntyisi epäluuloa, ristiriitoja ja monenlaisia väärinkäsityksiä Venäjällä, jotka vahingoittaisivat Suomen ja Venäjän välisiä hyviä suhteita, tietysti vahingoksi etupäässä heikommalle, nimittäin Suomelle, ja kaiken todennäköisyyden mukaan veisivät siihen, että Venäjä laista huolimatta, kenties suoraan sitä vastaan, panisi tavalla tai toisella todellisuudessa toimeen sellaisen kontrollin näissä asioissa, jota se pitäisi itsellensä välttämättömänä. Voitto, joka saavutettaisiin säätämällä laki, joka tämän kieltäisi, ei siis luultavasti kääntyisi Suomelle suoranaiseksi vaaraksi niin kauan kuin me kerran olemme Venäjän yhteydessä.

Mutta entä tuo Pietarissa hallituksen esityksen saamisen ehdoksi pantu määräys, että myöskin niin sanottuja »Venäjän etuja» koskevat Suomen asiat olisivat poikkeuksena niistä, jotka ratkaistaan yksinomaan Suomen omien valtiolinten päätöksellä?

Tästä on nähdäksemme sanottava seuraavaa:

Olisi turhaa kieltää eikä sitä tietääkseni Suomessa kielletäkään, että niin kauan kuin olemme Venäjän yhteydessä, on Suomen sisäisiä asioita, joitten voi sanoa koskevan Venäjän etuja. Mikäli asiamme todella ovat tällaisia, niin se, mitä juuri sanoimme, luultavasti pitää paikkansa näistäkin asioista. Toisin sanoen: niin kauan kuin olemme Venäjän yhteydessä, olisi tuskin Suomelle eduksi koettaa lainsäännöksillä estää Venäjää saamasta jotakin sanaa mukaan näitten asiain ratkaisussa. Sellaisesta yrityksestä tulisi todellisuudessa parhaassa tapauksessa vain kirjain, joka ei käytännössä pidä, mutta todennäköisesti se muodostuisi uhkaksi Suomen autonomian säilymiselle, olkoon Venäjällä vallalla vaikka kuinkakin Suomelle suojea hallitusjärjestelmä.

Se mikä teki sanat »Venäjän etuja» hallituksen esityksessä Suomelle epäedulliseksi, oli etupäässä siinä, että näitä asioita ei ollut määritetty. Tämä oli kieltämättä haitallinen seikka, mutta sen haitallisuus olisi kuitenkin kokonaan riippunut sen tulkinnasta. Ja kun nyt suunniteltavan lain piti tulla vain väliaikainen, kun me siten kaiken todennäköisyyden mukaan voimme toivoa, että se olisi voimassa ainoastaan sen ajan, jolloin voimme odottaa Suomelle suojeaa tulkintaa tässä kohden, (jolleme omalla menettelyllämme tykkäänään muuta Venäjällä nykyään vallalla olevaa mieltä Suomea kohtaan), niin tällaista haittaa ei olisi ollut enempiä kuin myönnytys, jonka hyvin olisimme voineet tehdä niiden suurten etujen saavuttamiseksi, jotka hallituksen esitys tarjosi, sitä enemmän, kun se oikeastaan ei olisi ollut mikään myönnytys ollenkaan, koska nimittäin kaikki, mitä me hallituksen esityksen hyväksymisellä olisimme saaneet, olisi ollut puhdasta lisää siihen, mitä meillä nyt on.

Mutta sanottanee vihdoin: hallituksen esityksen mukaan Venäjän ja Suomen yhteinen korkein valta olisi ainakin jäänyt nimittämään Suomen toimeenpanevan vallan päällikön, kenraalikuvernöörin, joka vuorostaan

olisi nimittänyt Suomen hallituksen, kun sitä vastoin sosialistien lakiehdotuksen mukaan Suomen eduskunta olisi määrännyt koko toimeenpanevesta vallasta täällä, siis ollut oikeutettu mielensä mukaan asettamaan tai olemaan asettamatta kenraalikuvernöörin tai jotakin hänen asemassaan olevaa — esim. presidentin tai kuinka lie nee ajateltu — ja valitsemaan täksi valtahenkilöksi sen, jonka se haluaa. Ja sitä paitsi: sosialistien lakiehdotuksen tahtoi antaa Suomen eduskunnalle oikeuden myös asettaa ja erottaa Suomen varsinaisen hallituksen jäsenet. Olihan ainakin tämä, voidaan sanoa, lisä Suomen kansan itsemääräämisoikeuteen, verrattuna siihen, mitä hallituksen esitys tarjosi.

Jos jätetään syrjään edellä jo käsitelty kysymys kenraalikuvernöörin oikeudesta saada tietyt asiat korkeimman vallan harkittaviksi, olisi hallituksen esityksen mukaan kenraalikuvernöörin valta pääasiallisesti supistunut siihen, että hän olisi nimittänyt senaatin talousosaston, s. o. Suomen hallituksen jäsenet. Mutta kun hän saman esityksen mukaan olisi ollut oikeutettu näiksi ottamaan ainoastaan eduskunnan luottamusta nauttivia henkilöitä ja kun muutenkin jo annettujen tai annettavien esitysten mukaan laillisesti on käyvä jotenkin mahdottomaksi ylläpitää täällä muuta kuin eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä kokoonpantua hallitusta — muistutettakoon esimerkiksi eduskunnan rahallisen vallan laajentamissuunnitelmasta, jolla tässä suhteessa on oleva ratkaiseva käytännöllinen merkitys. — Kun kerran näin on, niin on ilmeistä, että hallituksen esityksen mukaan kansamme olisi tullut todellisuudessa saamaan ratkaisevan määräämisvallan myöskin toimeenpanevan valtansa, s. o. maan hallituksen asettamiseen ja erottamiseen. Oli muodollinen nimittämis-oikeus sillä tai tällä, sillä ei enää olisi lain mukaan ollut suurta merkitystä.

Kansamme itsemääräämisoikeuden laajentamisen kannalta ei siis eduskunnan vähemmistöllä ollut mitään syytä kannattaa sosialistien ehdotusta, jonka hyväksy-

minen Venäjän puolelta, kuten alempana saamme nähdä, oli vähintään epävarma, ja hyljätä hallituksen esitys, jonka Venäjän hallitus etukäteen oli hyväksynyt, joten sen toteutuminen olisi ollut varma.

Miksi sitten sosialistit niin itsepintaisesti ajoivat omaa ehdotustaan ja vastustivat hallituksen esitystä?

Tämä kysymys vie meidät niihin muutoksiin, jotka sosialistien ehdotus olisi tuottanut maamme sisällisissä valtasuhteissa.

Siinä »Työmiehen» kirjoituksessa, jossa hra Eetu Salin selvitti »mistä oli kysymys» tässä sosialistien »itsenäisyys»-laissa, vastasi hän tähän m.m. seuraavin selvin sanoin:

»Kysymys niinmuodoin on vallan siirtymisestä omistavain — — luokkien käsistä omistamattomien — — luokkien — — käsiin — — —. Siis rivit taajoiksi! Rintama kohti sisäistä vihollistamme, kohti riistäjiä. — — — Siitä on tänä päivänä kysymys — —.»

Itse asiassa: sosialistien lakiehdotus oli niin laadittu, että se olisi antanut **k a i k e n v a l l a n S u o m e s s a**, myös hallitsijalle tähän asti kuuluneen, eduskunnalle. Ja kun sosialisteilla oli ja kun he saattoivat toivoa että heillä vastedeskin tulisi olemaan valta eduskunnassa, saattoivat he samalla toivoa, että he tämän lain avulla saisivat **k a i k e n v a l l a n S u o m e s s a k ä s i i n s ä**.

Niinpä sosialistit pitivät ehdottomasti kiinni niistä lakiehdotuksensa määräyksistä, joihin tämä toivo voitiin perustaa. Niillä ei tietysti ollut mitään yhteyttä Suomen itsemääräämisoikeuden laajentamisen kanssa. Mutta sosialistit hylkäsivät, kuten edellä mainittiin, kaikki ehdotukset, joita tehtiin näiden määräysten muuttamiseksi niin, ettei sitä sisällisen valtiosääntömme kumousta olisi tapahtunut, jota sosialistien lakiehdotus tiesi.

Tämä kumous ei voinut kehoittaa eduskunnan muita aineksia kannattamaan sosialistien ehdotusta. Se myönnettiinkin niissä yksimielisesti turmiolliseksi. Kaikkialla ja kaikkina aikoina on eduskunnan rajaton valta

osottautunut suureksi onnettomuudeksi, siitä aivan riippumatta, millä puolueella eduskunnassa on valta. Se vie välttämättömyydellä vastuuttomien joukkojen sortoon ja mielivaltaan, joka hävittää kansalaisilta kaiken todellisen vapauden ja vie muutenkin valtion rappiotilaan. Historia todistaa, että ne kansat, jotka vallankumouksen huumauksessa tai muuten ovat olleet kyllin lyhytnäköisiä antaakseen rajattoman vallan eduskunnalleen, ovat hyvin pian saaneet siitä niin katkeran kokemuksen, että siitä päästäkseen ovat olleet valmiit antautumaan vaikka sortovaltiaan armoille. Hallituksen esitys ei tässä suhteessa sisältänyt mitään vaaraa, se kun olisi siirtänyt hallitsijan vallan pääasiallisesti Suomen kotimaiselle hallitukselle.

* * *

On vihdoin myös tarkastettava, mitä varmuutta oli siitä, että sosialistien lakiehdotuksen hyväksymisellä todella olisi saatu tulos aikaan, s. o.: oliko todennäköistä, että Venäjä suostuisi hyväksymään tai ainakin sallimaan sen. Nytemmin, kun todellisuus jo on antanut tähän kysymykseen vastauksen, joka on ollut täysin kieltävä, voi asian selvittää lyhyesti.

Kaikki, mitä lakiehdotusta käsiteltäessä tiedettiin Väliaikaisesta hallituksesta, puhui sen otaksumisen puolesta, joka sittemmin on osottautunut todeksi, eli että Väliaikainen hallitus ei hyväksyisi sosialistien ehdotusta. Vakuuttihan itse senaatin sosialistinen esimies Tokoi eduskunnassa, kun hallituksen esitys siellä esitettiin, että se oli enin, mihin oli ollut mahdollista saada Väliaikainen hallitus suostumaan (edellä siv. 4). Seuraavina viikkoina oli sitten epätietoista, voisiko Väliaikainen hallitus säilyttää valtaa Venäjällä. Sitä vastustavat äärimmäiset sosialistiset ja anarkistiset ainekset panivat Pietarin kaduilla toimeen aseellisen kapinan, joka oli käymässä juuri niinä päivinä, jolloin sosialistien lakiehdotus lopullisesti käsiteltiin eduskunnassa (edellä

siv. 11). Hra Tokoi luuli jo voivansa ilmoittaa tämän kapinan vieneen siihen tulokseen, ettei Väliaikaista hallitusta enää ollut ja että siten se ainoa este oli hävinnyt, jonka hän sanoi olleen sosialistien lakiehdotuksen tiellä. Tämä luulo oli kuitenkin erehdys, niinkuin ed. Schybergson vielä samassa täysi-istunnossa hra Tokoin jälkeen saattoi osottaa, lukemalla julki viimeksi Pietarista saapuneen sähkösanoman, jossa ilmoitettiin, että Väliaikainen hallitus, jolle sotaväen samoin kuin työ- ja sotamiesneuvostojen suuri enemmistö oli pysynyt uskollisena, oli helposti kukistanut äärimäisten aineiden kapinayrityksen.

Edellä (siv. 9—10 viitattiin jo siihen, että meidän sosialistimme erehtyivät, kun nähtävästi luulivat, että Venäjän työ- ja sotamiesneuvostot kävisivät pakottamaan Väliaikaista hallitusta hyväksymään sellaisen Suomen eduskunnan säätämän lain, joka olisi sotamieskongressin päätöksen mukainen. Ettei tuommoisesta pakottamisesta tullut puhettakaan, se nähtiin heti kun eduskunnan päätös oli tehty. Työ- ja sotamiesneuvostojen keskuskomitea ilmoitti kyllä pysyvänsä kongressin päätöksen kannalla, mutta ei hyväksyvänsä eduskunnan menettelyä, koska komitea oli sitä mieltä, että ne oikeudet, jotka kongressi oli vaatinut Suomelle annettaviksi, olivat Väliaikaisen hallituksen toimesta annettavat eivätkä Suomen eduskunnan itselleen otettavat.

Mitä vihdoin tuli muihin Venäjän yhteiskunnan aineksiin, niin oli jo sillä aikaa, kun sosialistien lakiehdotus oli eduskunnassa käsiteltävänä, mahdollista Venäjän sanomalehdistä huomata, että ne kaikki, puolueihin katsomatta, Novoje Vremjasta vapaamielisimpiin saakka, jyrkästi vastustivat sosialistien ehdotuksen hyväksymistä, jota ne pitivät ilmeisenä Venäjää vastaan heitettyinä taisteluhansikkaana.

Oli sitä vähemmän luultavaa, että sosialistien menettelyllä saataisiin todellista tulosta aikaan, kun tähän menettelyyn kuului myös vaatimus, ettei eduskunnan

hyväksymää lakiehdotusta olisi alistettava Väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi, vaan että sen tulisi olla voimassa eduskunnan yksipuolisen päätöksen nojalla (ed. Airoilan tiedonanto, edellä siv. 11), vaikka sosialistit pari viikkoa aikaisemmin vielä, kuten edellä (siv. 6) on mainittu, olivat olleet sillä kannalla, että tämä asia oli järjestettävä »sopimusluontoisella» lailla Venäjän kanssa. Jotakuta yksityistä lukuunottamatta eduskunnan kaikki muut jäsenet vaativat lakiehdotuksen alistamista Väliaikaisen hallituksen vahvistettavaksi. Itse asiassa sosialistien kanta tässä tiesi astumista ulkopuolelle Suomen perustuslakien, näiden mukaan kun eduskunta ei voi yksin säätää lakia. Ja joka tapauksessa oli ilmeistä, ettei Venäjän tarvitsisi tunnustaa sitovaksi sellaista lakia, jonka Suomen eduskunta, vastoin Suomen omaa valtiosääntöä, olisi yksin säätänyt — jos nimittäin nykyiset maailmantapaukset jättävät maamme Venäjän yhteyteen ja Venäjä myöhemmin haluaisi ja voisi nousta tuollaisen lain soveltamista vastustamaan.

* * *

On lopuksi lausuttava pari sanaa myös siitä tavasta, jolla sosialistit ajoivat puheenaolevaa asiaa.

Jos mikä oli koko kansakunnan yhteinen, niin epäilemättä tämä kysymys itsenäisyytemme laajentamisesta. Jos missä, niin siis tässä, olisi tullut pyrkiä yhteisin neuvotteluihin ja yhteisin toimin saamaan aikaan yhteinen kanta ja yhteinen menettely. Siihen olisi jo valtiopäiväjärjestyksen säännösten pitänyt kehoittaa, socialisteja, niiden mukaan kun päätöksen aikaansaamiseen tälläisessä asiassa, joka tietää perustuslain muutosta, vaaditaan $\frac{2}{3}$:n, jopa, asian kiireelliseksi julistamiseen (jotta se saataisiin samoilla valtiopäivillä ratkaistuksi) $\frac{2}{3}$:n enemmistö. Sosialisteilla yksin ei ollut viime valtiopäivilläkään kuin parin, kolmen äänen enemmistö. Heidän täytyi siis saada suunnitelmilleen melkoinen kannattajajoukko muiden ryhmäin keskuudesta, jos mieli

saada mitään tässä asiassa aikaan. Sitä enemmän olisi heidän pitänyt asettua siinä neuvotteluihin ja yleensä yhteistoimintaan muiden ryhmän kanssa.

He toimivat tasan päinvastoin. Ei puhettakaan neuvotteluista kenenkään kanssa, vielä vähemmän yhteisestä toiminnasta, kaikkein vähemmän myönnytysten teosta toisten vaatimusten hyväksi. Sosialistien itsekkylläisyys meni niin pitkälle, etteivät he antaneet toisille eduskuntaryhmille kannastaan, päätöksistään ja aikomuksistaan edes välttämättömmimpiä tietoja. Kuinka he näin ollen voivat toivoa saavansa muista ryhmistä välttämättömät kannattajat, tuntui monesta melkein käsittämättömältä. Kuten tunnettu löytyi eduskunnan porvarillisista jäsenistä kuitenkin tarpeeksi monta, jotka olivat valmiit alistumaan sosialistien valmiisiin päätöksiin ja äänillään auttamaan ne voittoon.

Se tarkastus, jonka alaiseksi sosialistien n. s. itsenäisyyslaki edellä on pantu, viepi seuraavaan tulokseen:

Tuo laki ei ollut mikään itsenäisyyslaki ollenkaan.

Se jätti maamme aivan samaksi Venäjän valtakunnan riippuvaiseksi osaksi, mikä Suomi nykyäänkin on.

Se olisi kyllä toteutuneena melkoisesti lisännyt kansamme sisällistä itsenäisyyttä.

Mutta tässäkin suhteessa emme sen kautta olisi saaneet sanottavasti juuri ollenkaan arvokkaampaa itse-määräämis-oikeutemme laajennusta kuin minkä hallituksen esitys tarjosi.

Alun pitäen oli hyvin vähän luultavaa, että Venäjän valtiovalta suostuisi sosialistien lakiehdotukseen ja että siis sen avulla saataisiin se kansamme itse-määräämis-oikeuden laajennus todella aikaan, jonka saavuttamiseen viime valtiopäivillä oli tilaisuus.

Sen sijaan olisi tuo tulos varmasti saavutettu hyväksymällä hallituksen esitys, jonka hyväksyminen Venäjän puolelta oli edeltäkäsikin varma.

Socialistien päätös, ettei lakiehdotusta ollut alistettava hallitusvallan vahvistettavaksi, oli vallankumouk-

sellinen teko, jolla asetuttiin ulkopuolelle Suomen perustuslakien ja joka olisi tehnyt tämän lain tulevaisuudessa arvottomaksi Venäjää kohtaan.

Sosialistien lakiehdotus olisi pannut toimeen täydellisen kumouksen maamme sisäisissä valtasuhteissa, siirtämällä kaiken vallan eduskunnalle ja, kuten sosialistit saattoivat toivoa, tätä tietä heidän itsensä käsiin, tuhoksi kaikelle todelliselle kansalaisvapaudelle maassamme.

Sosialistit ajoivat tätä Suomen kansan yhteistä asiaa niinkuin kysymyksessä olisi ollut pelkkä heidän luokan- ja puolueasiansa, samalla horjuen kannalta toiselle ja suunnitelmasta toiseen sekä lopuitakin jättäen aikeensa kesken.

* * *

Aika on jo ehtinyt todistaa, että tulokseksi sosialistien kannan voitolle pääsystä tässä asiassa tuli, että, huolimatta niistä mahdollisuuksista maamme itsenäisyyden laajentamiseksi, joita viime valtiopäivillä oli, asian hyväksi ei saavutettu yhtään mitään. Lähestyvissä uusissa vaaleissa Suomen kansan tulee ratkaista, niinkö se tahtoo tätä isänmaan elinasiaa edelleen ajettavaksi.

